

МАРКО М. КРСТИЋ*
МУП Републике Србије
Шабац

УДК 316.32:323.28
Монографска студија
Примљен: 11.01.2016
Одобрен: 17.02.2016
Страна: 497-509

МЕЂУНАРОДНИ ТЕРОРИЗАМ У ЕРИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

Сажетак: Глобализација је појава која прожима свакодневни живот у свим сегментима и који са својом заступљеношћу у свим деловима планете представља једну од најзначајнијих и жестоко оспораваних појава у последње две деценије. То је феномен који драматично обележава дух савременог света, где заправо слаби државу а пораст терористичких активности, који су данас у растућем тренду, како у конкретној држави, тако и у иностранству, је заправо последица тога. Глобализација, с друге стране, непрестано доводи до коренистих промена, турбуленција и огромних кретања у глобалном друштву, тако да терористички напади на модерну државу представљају све лошији светски одговор на глобализацију као друштвени феномен који своју експанзију доживљава у 20. веку. У овом раду ће бити анализиран један од најраспрострањенијих истражених трендова и развоја у оквиру феномена савременог међународног тероризма, где је он прерастао у још већу претњу безбедности у колерацији и садејству са глобализацијом. Неадекватан приступ и схватање самог процеса глобализације, може имплицирати експанзију терористичких активности, и према томе, циљ овога рада је довести у нераскидиву везу глобализацију и тероризам као две друштвене појаве.

Кључне речи: глобализација, међународни тероризам, безбедност, глобално друштво

Увод

Безбедност је данас постала толико комплексан и мултидимензионалан појам, да традиционална перцепција безбедности није у стању да идентификује нове изазове и претње које превазилазе националне границе и који су условљени све уочљивијим разликама у економском развоју појединих држава. Тероризам, као једна од најизраженијих претњи безбедности последњих деценија, се континуирано глобализује услед модернизације, развоја технологије, комуникација и једноставности у транспорту и представља значајну претњу

* marko.krstic.1982@gmail.com

националној безбедности. Један терористички акт може укључивати активности и актере из бројних земаља, а изазове које намеће додатно компликују сами терористи јер користе интернет, информационе технологије и друге савремене комуникационе уређаје. Тероризам се разликује од већине других кривичних дела, јер је његов циљ искључиво политиче природе, што значи да акте тероризма предузимају они који желе да доведу до промена у постојећем друштвеном систему. Многе земље су индиферентне према овом феномену, јер никада није погодио њихову земљу, али иако нису претрпеле директне нападе и штету, свакако је инфраструктура и људство поменуте државе индиректно погођено поменутим нападима.

Међународни тероризам подразумева незаконите активности предузете и подржане од стране организованих криминалних група које делују изван државних граница и као вид међународног криминалитета, декларисао се као један од кључних изазова за криминологе у 21. веку. Овај вид тероризма је, пре свега, конструисан да намерно утиче на структуру и дистрибуцију моћи у свим деловима света, па чак и на нивоу самог глобалног друштва, а у међународним односима егзистирају бројни правци изазова од стране транснационалног тероризма, који насилно омета функционисање у међународном окружењу. Опште је познато да се терористичким насиљем наноси велика привредна штета земљама, ствара атмосфера несигурности, панике и страха, док са друге стране, терористичке активности у свету пропорционално интензивирају услед процеса глобализације. Сарадња и повезаност међународних терористичких организација представља једну од свеprisутних манифестација глобализације које неповратно обликују широк спектар насилних реакција против ове друштвене појаве.

Поимања и дефинисање самог појма глобализације су различита, али преовлађује став да је она процес који датира од најранијих дана човековог постојања као неизбежна последица интеракције различитих културних образаца и вредности без нужно позитивне или негативне конотације. Обзиром да државне границе и линије раздвајања губе своја стара обележја у глобалном свету, поједини аутори примењују интердисциплинарни приступ у проучавању овог феномена који је постао крилатица данашњег времена. Непопходно је истражити специфичну динамику и ефекте ове савремене појаве и њене различите утицаје и интеракције преко, између и унутар самих државних граница.

Експанзија информационе и комуникационе технологије у великој мери доприноси интензивирању промена, и убрзава процес глобализације у готово свим аспектима међународних односа, што има за последицу и неке деструктивне појаве које су интензивирале регионалне и локалне напетости и конфликте. Глобализација се често квалификује као „слабост“ и „пропуст“ државних контрола, а како слободно тржиште регулише међународне односе и прописи постају све мање и мање услед забринутости држава, запажа се све већа незаконита активност на маргинама државне контроле.

Неки научници тумаче везу између глобализације и тероризма на узрочан начин, у смислу да глобализација ствара реакцију или отпор који могу попримити облик терористичких напада над националним силама у првом

плану процеса глобализације. У вези са тим, неки виде тероризам као одбрамбени, реакционарни покрет усмерен против глобалних сила, културних и економских промена, а индустријализација затим и глобализација сада укључују интеграцију у већу мрежу економских трансакција које прети локалним властима и осећају за место. Међународни тероризам је пропорционалан успеху глобализације, другим речима, глобални тероризам се може замислити као аспект глобалне културе услед глобализације. Још једна потенцијална веза између глобализације и тероризма је чињеница да неки терористички елементи посматрају глобализацију као штетну њима и њиховим културним заједницама.

У данашњем глобалном свету, активности држава, како у земљи тако и у иностранству, сада имају много веће импликације по безбедност него раније, што уједно проузрокује експанзију тероризма. Глобализација је критична карактеристика контекста у којем се развија транснационални тероризам, и његов раст се може посматрати као реакција на процес глобализације која креира незадовољство у групама унутар друштава које нису имале користи од овог процеса.

Још један од разлога зашто је тероризам постао део глобализације је тај што данас неке терористичке групе имају своје „исповесте“ широм света, тако да у случају планирања напада, већ имају приправне организације помоћу којих се лакше контролише напад. Са повећаном мобилношћу изван државних граница и пропагирањем својих идеја преко глобалних медија, ствара се могућност ширења сукоба који су некад били само у оквиру територије само једне државе, што говори да тероризам није територијално ограничен као раније и да је данас постао огроман глобални проблем.

Међународна димензија тероризма

Сви појавни видови тероризма се данас све више везују за глобалне околности, а уколико се узме у обзир финансирање терористичких активности као и снабдевање оружја, опреме и уточишта терориста, свакако је данас највећи број терористичких активности интернационалног карактера (Савић 2004:16). Овај вид тероризма карактерише глобално позиционирање појединих терористичких организација и мрежа и њихова изражена мобилност, затим глобалне последице терористичких аката који имају тенденцију употребе оружја за масовно уништење (Милашиновић, Мијалковић, 2009:8). С обзиром да је тероризам друштвена појава која се не може ограничити, тј. локализовати на један регион или државу, он се све више квалификује као значајан и забрињавајући међународни, а самим тим и светски проблем ¹ (Гаћиновић, 2007:25).

¹ Од касних 60-их до краја 80-их, транснационални тероризам је првенствено био мотивисан национализмом, сепаратизмом, марксистичком идеологијом, антирасизмом, nihilизмом, као и жељом за економском једнакости, док се током 1990-их, покретач мотивације тероризма изменио са „појавом опскурних, идиосинкратских покрета“ и верских група. У ситуацијама када религија пружа доминантан групни циљ групи и диктира терористичку тактику, онда се може говорити о верским терористичким групама (нпр Хамас, ГИА, Хезболах). Од почетка 80-их па до средине 90-их, повећан је број активних верских терористичких група, што се може приписати експанзи-

У кривичном закону Републике Србије, наводи се да међународни тероризам врши оно лице или група људи који „у намери да нашкоди иностраној држави или међународној организацији, изврши отмицу неког лица или неко друго насиље, изазове експлозију или пожар или предузме друге општеопасне радње или прети употребом нуклеарног, хемијског, бактериолошког или другог сличног средства“ (Стојановић, 2012:1021). Узимајући у обзир најбрахијалније манифестације насиља које спроводи на интернационалном плану, готово да је избрисана разлика између националног и међународног тероризма; савремени тероризам је без сумње глобалног карактера, јер колективитети који су раније деловали само у једној држави, сада врше терористичке акте изван граница држава (Бајагић, 2000:641-642).

Анализа међународног тероризма имплицира истраживање оних његових аспеката који се односе на потенцијално угрожавање међународног мира и сигурности, што је свакако битно за разумевање реакције на тероризам у оквиру међународне заједнице (Томашевски, 1982:94-102). Непходно је испитати модел транснационалног тероризма пре и после 9/11, јер овај облик тероризма представља највећу претњу развијеним земљама. Од касних 1980-их, већина индустријских развијених земаља је релативно мало угрожена домаћим, а све више међународним тероризмом (Enders, Sandler, 2005:6).

Према Касезеу (2005), услов за постојање злочина међународног тероризма су три кључна елемента: 1. акти морају бити инкриминисани у највећем броју националних законодавстава (убиство, отмица, мучење, узимање талаца итд.), 2. морају имати за усмерени на ширење терора (страха и застрашивања) путем насилних акција против неке државе, 3. нужно је да буду политички, верски или на други начин идеолошки мотивисани, а не да теже за реализацијом личних циљева (Касезе, 2005: 143).

Свеобухватна дефиниција међународног тероризма није могла бити прецизно обухваћена, због широког спектра аката који се квалификују под самим појмом тероризма, али свакако још један битан разлог треба тражити и у мотивацији терориста при извођењу аката, где је сваки дефинисан њиховим односом према власти (Гађиновић:1998:49). У међународни тероризам се убрајају и организовање и планирање терористичке активности извесних националних мањина које иницирају суседне државе. Као други облик испољавања међународног тероризма на унутрашњу безбедност треба споменути убацивање терористичких група на територију суверене државе (Милошевић, 2001:222). Као средство политичке борбе, „тероризам“ се често јавља у виду оружја реакционарне, агресивне, унутрашње и спољне политике са тенденцијом да поремети и наруши пријатељске односе између држава и управо зато га треба сматрати као напад на правно добро међународног мира и сигурности (Ибрахимпашић, 1963:125).

ји верског фундаментализма у свету, ширењу исламске револуције у Ирану, као и доласку новог миленијума. Под утицајем ових мотивационих промена, Hoffman (1997, 1998) и Jurgen Meier (1997) сматрају да нова генерација терориста представља већу и смртоноснију претњу него раније терористичке групе (Enders, Sandler, 2004:4).

Према Радославу Гађиновићу (1998), међународни тероризам представља „скуп међународним правом забрањених активности, усмерених према појединцима, групи, држави и њеним институцијама и добрима (авиони, бродови, амбасаде и сл.), које изводе терористи и појединци, терористичке организације или државе ради остваривања својих циљева - нарушавајући тиме стабилност те државе, њеног политичког система, односно међународне заједнице, а кршећи конвенције о заштити људских права и слобода“ (Гађиновић, 1998:54).

Интернационални карактер тероризма се огледа у преплитању, интеракцији, сукобљавању и реализацији различитих интереса, путем терористичких активности, без обзира на различитост друштвено-политичких система и просторну удаљеност појединих земаља (Бошковић, 1998:220). У ситуацијама када су циљеви неке терористичке организације усмерени против безбедности више држава, или кад њихови планови превазилазе државне границе или регионе у коме терористи врше своје активности, као и када чланови терористичке организације потичу из више различитих земаља, може се говорити о међународном тероризму (Симеуновић, 2009:81). Такође, један терористички акт може имати транснационални карактер захваљујући страним везама својих учинилаца, природом њихових захтева, као и извршењем њихове логистике. Штавише, алармантност изражена у извештавању медија о опасности тероризма је у уској вези са транснационалним терористичким догађајима (Enders, Sandler, 2000:309).

Међународни тероризам се, у самом почетку, односио на оне терористичке акте са елементом иностраности, када извршилац, жртва и место извршења нису били везани за једну државу, а касније се почео користити за сваки напад на неко добро које ужива међународно-правну заштиту (Димитријевић, 1982:187). Према мишљењу америчких стручњака из ове области, „међународни тероризам“ означава тероризам у који су укључени грађани или територије више од једне земље, где се везује углавном за државу, тј. њене обавештајне службе, које се јављају као организатори терористичких активности и које се комбинују са другим облицима тајног субверзивног деловања, с циљем угрожавања појединих субјеката на међународном плану (Flinterman, Muer, 2010:22).

Кригер и Латин (Kriger and Laitin) указују на то да је за богатије земље вероватније да постану мете, док су земље у политичкој репресији често извори транснационалног тероризма. С друге стране, Абади (Abadie) објашњава да тероризам није под директним утицајем економских фактора, већ има и значајне везе са политичким слободама. Користећи нове доступне податке, неопходно је раздвојити анализу “домаћег” и “транснационалног” тероризма, јер су карактеристике ова два типа тероризма прилично различита. Друго, с обзиром на то да најновији терористички инциденти потичу из земаља у развоју, а тамо се све чешће и дешавају, неопходно је усмерити анализу управо на те земље. Најупечатљивији резултат истраживања говори о томе да док политичке слободе утичу на домаћи тероризам нелинеарно, они немају статистички значајну везу са транснационалним тероризмом. Ово има велики значај за раз-

војну политику и Kriger and Laitin наводе да су богатије земље главни циљеви транснационалног тероризма, због чега је у њиховом интересу да пружају помоћ тим земљама у циљу контролисања извора тероризма. (Bandyopadhyay, Younas, 2011:171-174).

Много је теже обратити пажњу на транснационални тероризам него на домаћи због међународне сарадње која се суочава са многим проблемима, као нпр. неспретност народа да жртвују своју аутономију и контролу над националним безбедносним стварима. У случају транснационалног тероризма, одбрамбене мере могу допринети порасту циљаних земаља које су укључене у „одбрамбену Арку“ у нади да ће се напади пребацити у иностранство, док се ова намера смањује ако земља има имовину и држављане изван граница државе, јер тај трансфер може да угрози сопствене интересе те земље у иностранству (Sandler, 2011: 279, 280).

Извори и узроци међународног тероризма су многобројни и различити, и многе од њих узокју противречности и размимоилазења у међународној заједници, а које произилазе и целокупног стања у међународним политичким и социјалним односима (Ђорђевић, 1988:15).

Веома је битно разврстати базе података о глобалном тероризму на транснационалне и домаће терористичке инциденте, што би помогло разумевању неких терористичких феномена када се за две врсте тероризма претпоставља да имају различите утицаје. На пример, транснационални тероризам може имати већи штетни утицај него домаћи тероризам на економски раст, чак се и узроци ове две врсте тероризма се могу разликовати. Истовремене и дуго одлагане корелације за ове две врсте терористичких инцидената се прорачунавају узимајући у обзир рањене, смртне случајеве, антенате, бомбашке нападе и оружане нападе. Откривена су велика преклапања између домаћих и транснационалних инцидената који опстају током бројних периода. Кључно откриће је да напади на домаћи тероризам резултирају истрајним последицама на транснационални тероризам; како год, обрнуто то није случај, а резултати сугеришу да се домаћи тероризам може прелити у транснационални тероризам, тако да земље које су главне мете не могу да игноришу домаћи тероризам у иностранству и можда ће морати да припомогну у обуздавању тероризма који код њих настаје (Enders, Sandler, Gabuilev, 2010:1,2).

Тероризам је попримио стабилан међународни карактер током седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, када доживљава своју експанзију делом због последице технолошког напретка а и делом као реакција на драматичне „експлозије“ међународног медијског утицаја. Појединци, као и расути национални узроци су почели да се интензивирају у међународним организацијама са карактеристикама и активностима преко граница држава и међу различитим узроцима (Cronin, 2003 :37).

² Приземљивање Pan Am лета 103 над Lockerbie у Шкотској, 21.децембра 1988. је био транснационални терористички инцидент зато што су жртве биле из више различитих земаља, извршиоци су били странци (ни Американци, нити Британци) и бомба је била пребачена у Лондон са лета који је кренуо са Малте. Преузимање америчке амбасаде у Техерану 4. новембра 1979. од стране радикалних исламистичких студената је други пример транснационалног тероризма.

Транснационални терористички напади често подразумевају прекограничне екстерналије: поступци или власти у једној земљи намећу некомпензоване последице по лица или имовину у другој земљи.³ Да би се борило против транснационалног тероризма, важно је разумети његову географију, јер се често терористички инциденти концентришу у одређеним географским регионима, док су у другим релативно ретки (Braithwaite, Lee, 2007:8-10).

Појам и аспекти глобализације и њени ефекти на међународни тероризам

Глобализација се може дефинисати као политичко-економски процес повезивања финансијских и економских токова у светским оквирима, као тежња ка спајању тржишта и експанзији економских активности на глобалном нивоу, изван државних граница, уз јачање међусобне сарадње и зависности у светској економији (Клајн, Шипка, 2010:296).

У речнику немачког језика, овај појам се објашњава као повезивање широм света у обласни економије, политике културе итд. (Duden, 2011:1582) и временом је постао један од најчешће коришћених, а уједно и најмање дефинисаних појмова у речнику савремене друштвене науке; то је чудан, комплексан и вишезначан термин, али представља једну реалну појаву (Купер, 2004:431). Она се најбоље може схватити као синдром политичких и материјалних процеса, укључујући историјске трансформације у времену и простору и интеракције са социјалним пратиоцима (Mitelman, 2002:28).

Феномен глобализације се најчешће дефинише као проширивање и интензивирање размене добара, људи и идеја, а најновији талас глобализације почео је отварањем Кине према светском тржишту од 1978. године и пада совјетског комунизма од 1989-91. године. Тероризам је дело засновано на асиметричним информацијама о месту, времену и броју жртава напада и за очекивати је да се терористички напади смање са повећаном разменом добара, а у односу на глобализацију може се поставити питање да ли је међународни тероризам у порасту због трговине, мобилности људи и ширења идеја (Zimmermann, 2011:153- 156).

Након извршених атентата 11.09.2001. године у Њујорку, њихова „глобализација“ је учврстила идеју о хипертероризму, чије подручје деловања није виш искључиво једна држава, већ му је мета целокупна међународна заједница.⁴ У ери глобализације и све веће међузависности и повезаности, скоро свака

³ Напад 11/9, је био међународни терористички догађај, јер су жртве биле из различитих земаља, напад је је финансиран и планиран из иностранства, терористи су били странци, и импликације целокупног догађаја (нпр, финансијска и безбедност) су глобални. Отмица који почиње у једној земљи, али завршава у некој другој земљи је инстанца транснационалног тероризма као што је убиство у политичке сврхе, убиство странца у једној држави.. Нпр. рушење Светског трговинског центра кула 9/11 убили многе британске држављане и имао последице на британске финансијске институције (Sandler 2011:279).

⁴ Након атентата извршених 11/09 на америчкој територији, с обзиром на листу земаља које су претрпеле губитке, читав свет се тада осетио погођеним. Необична је подударност између овог

запажена теорористичка манифестација има међународни карактер, па чак и када је усмерена против одређене владе на сопственој терорторији. Као пример међународне димензије тероризма је континуирана потрага терористичких група и држава за политичком подршком сличних група у иностранству и бројни су примери узајамне сарадње екстремистичких терористичких група и држава које их подржавају и спонзоиришу (Wilkinson, 2002:199).

Динамичне асиметричне снаге у „садејству“ са глобализацијом не елиминишу државну власт, већ пружају додатне канале за њено изражавање и убрзавају његову имплементацију, где она може бити важан инструмент за велике државе да повећају своју моћ - посебно на економском плану. Такође, глобализација пружа алтернативне путеве за мале или слабе државе да оспори јаче или да их одврати од експлоатације постојеће слабости овог процеса (Key, 2004). Глобализација је линеаран процес, један дијалектички феномен стварања контрадикторне тенденције, чиме подстиче многе контроверзе и генерише расправе и ставове о њеним ефектима (Faton, 2001:25); она охрабрује и подстиче верски фундаментализам, јер 30-их година прошлог века није било ниједног религиозног култа или покрета у свету, а већ 1980. године, 64 су биле верски обојене, од чега су муслиманске групе чиниле четвртину свих терористичких група (Coker, 2002).

Терористички акти на САД 11. септембра и каснији рат против тероризма, драматично су обелоданили мане глобализације, начине на које глобални токови технологије, робе, информација, идеологија, и људи могу имати деструктивне као и продуктивне ефекте. Откривање моћних анти-западних терористичких мрежа показује да глобализација дели свет, као што га и уједињује, да производи непријатеље као што ствара и сараднике. Она повезује људе и доноси нова заједничка искуства баш као што их разликује и производи нове неједнакости, такође, повезује у глобалне мреже делове света који су били изоловани, и истовремено игнорише и заобилази друге регионе (Kelner, 8). Услед процеса глобализације, технолошке и транспортне експанзије, тероризам је постао мобилнији и значајно му је олакшан прелазак државне границе, чиме представља опасност не само за националну већ и глобалну безбедност (Добовшек, Јунг, 2013:26).

Студије међународних односа од 80-их година прошлог века су показале да глобализација значајно утиче на међународни тероризам, чиме он постаје још већи изазов у њеном добу (Karasculu, 2006:2). Од свих „политичких болести“, глобализација највише поспешује експанзију тероризма, чиме он поприма енормне размере; може се јавити у сваком тренутку, на сваком месту и од њега нико није заштићен и безбедан. Треба још нагласити да је интернет доста олакшао међусобно повезивање терориста, ширење њихових идеологија, о чему сведочи и велики број сајтова који се баве терористичком пропагандом

списка земаља и оних који су захваћени процесом глобализације, са изузетком оних из Африке и централне Азије. Државе попут Уједињеног краљевства и Немачке су претрпеле највеће губитке, а посматрано у глобалу, доста држава је доживело овај страشان догађај као најкрвавији напад у својој историји и поред тога што је изведен неколико хиљада километара од њихове земље (Курмник, Рибникар, 2003:131).

(Ђорић, 2011:97). Неки научници тумаче везу између глобализације и тероризма у каузалном моду: глобализација ствара реакцију или отпор који могу попримити облик терористичких напада над националним силама у првом плану овог процеса. У том смислу, неки виде тероризам као одбрамбено, реакционарно и солидарно кретање против глобалних сила, културних и економских промена (Bergensen, Lizardo, 2003:43), такође, транснационални тероризам се темељи на релативном „братском“ лишавању посебног статуса групе у контексту глобализације (Beyer, 2008:72).

Услед процеса глобализације, тероризам је променио своју природу у овом свету који се континуирано мења. Између 1968-1989 инциденти тероризма биле су ретки, око 1.673 годишње, између 1990-1996 је дошло до повећања од 162%, док у односу на период хладног рата је повећање од 4.389 годишње. Овај проценат повећања у терористичким актима се приближава 200% или чак и више имајући у виду алармантно раст глобалних конфликта, али још више забрињава је да се нови акти тероризма усмерени против грађана а не против влада (Stiblie, 2010:25).

Ендерс и Сендлер (Enders and Sandler, 1993) анализирају повећање трошкова једног режима терористичке операције преко целог међународног система, што доводи до дугорочних и краткорочних промена у глобалној учесталости у другим модалитетима. На пример, светска имплементација метала детектора на аеродромима нису довеоли је до смањења броја светских отмица авиона, већ су само резултирали повећањем других сличних видова напада (Lee, Shaub, 2004:233).

Кригер и Маверикс (Krieger and Maveriks) сматрају да се међународни тероризам се јавља у сиромашним и неразвијеним земљама, али су жртве у развијенијим земљама, јер је у неразвијеним земљама где постоји ускраћеност, неједнакост и одсуство алтернатива лакше регрутовати терористе да нападају развијена друштва и да поткопавају глобалне развоје. „Кривоправи“ однос између глобализације и (међународног) тероризма не треба искључити, јер како се државни поредак отвара ка глобализацији, преовладавајући економски и политички систем пада под додатни стрес. Такође, са глобализацијом, страна и „корумпирана“ култура може ући у земљу, и тако створити нове мањине које не учествују у добитима од поделе рада и који подржавају тероризам. Глобализација повећава међународну мобилност избеглица а такође и терориста, развијају се односи између политичких и криминалних мрежа, са још већим могућностима транспорта људи, материјала и новца преко граница. (Zimmermann: 2011: 153-156). Она повећава ризик од транснационалног тероризма захваљујући већој мобилности терориста, бољим комуникационим мрежама између самих терориста, побољшањем и експанзији средстава комуникационих мрежа међу њима, као и већа дисперзија државне имовине и становништва (Sandler, Siqueira, 2006:3). Лидери терористичких група опструирају покушаје мирног решавања јер су њихови властити криминални економски интереси негде другде, док су правне институције недовољне да контролишу привреду, што само погодује ширењу међународног тероризма“ (Zimmermann: 2011: 153-156).

На појаву тероризма значајно утиче и социо-економски развој земље, а прилика за терористе и терористичке нападе су свакако слабо економски развијене државе, где је велика стопа незапослености и низак економски положај и статус становништва. Територије које су војно нестабилне, склоне честим немирима, такође су погодно тле за терористе, осим овога, велики утицај има и религијско опредељење, јер је општепознато да неке религије отворено препагирају рат, тачније борбу за своју веру, и наравно као улог сматрају да је најважније уложити сопствени живот (Fraytag et al., 2011:5-8).

Закључак

Постизање било каквог успеха у смањењу или ублажавању глобалног тероризма, захтеваће ново разумевање инхерентних разлика и комплексности у свим својим аспектима и кључним елементима. Постоје тврдње да домаћа политичка нестабилност узрокује међународни тероризам, његови модалитети се изнова разматрају и анализирају, а таласи ове глобалне пошести се шире периферним зонама светског система глобализације, када је доминантност појединих држава у опадању. Глобализација света представља крајњи продукт политичке, економске и социјалне хомогенизације глобалне популације и ако је та међузависност неповратна и ако олакшава глобални тероризам, онда то значи да немамо избора него да живимо са глобалним тероризмом? Да ли ћемо морати да живимо заједно у глобализованом свету са светским терористима, уживајући плодове те сарадње и међународне трговине, али и у страху од повремених реакција и удара политичког насиља? Једна од криланица глобализације је да она није само неизбежан, већ и неповратан процес, а уколико је ова тврдња тачна, и ако је истина да глобализација поспешује глобални тероризам, онда ће он у блиској будућности постати саставни део наше свакодневнице.

Појединачне државе морају подстицати мултикултуралност у њиховим друштвима како би се смањио ризик од „кућне радиности“ тероризма који настаје услед интеракције са њиховом културом у њиховом окружењу. Кроз повећање глобализације, друштва су подељена на оне који имају користи од овог повећања и оних који немају, и то су обично она која гаје презир према променама. Како би се изборили са овим проблемима, они промовишу своју анти-глобализациону идеологију, где сматрају да су извори глобализације оличени у самом државном систему.

Глобализација не представља само тренд или хир, већ саставни део међународног система, она је постепено наметнула своје законе и логику који директно или индиректно креирају политику, животну средину, геополитику и привреду сваке државе. Коначно треба наћи решење како се ови и остали фактори могу комбиновати, и предочити један модел који би презентовао улогу међународног тероризма у цикличним таласима светског система. Овај облик политичког насиља је данас попримио толике размере, да се слободно може говорити о „пандемији тероризма, јер он није само проблем једне државе, већ глобални, светски проблем. Ширење културе, либерализма, производње, као и

мотиви демократије развијених земаља, резултирали су фрустрацијама у земљама у развоју. Глобализација је подстакла тероризам и створила борбу против њега још тежом, а тренутни акти тероризма су одговор на нове трендове глобализације.

Глобални тероризам зависи од успеха глобализације, и заправо се може веома успешно креирати слика глобалног тероризма, као аспекту глобалне културе која је последица глобализације. Један број кључних питања у вези са овом проблематиком остаје нерешен, а решење додатно компликује појава нових облика тероризма. Иронично је да глобални тероризам, феномен терориста који делују против више земаља истовремено и који је заправо продукт глобализације, сада постао њен највећи изазов.

Литература:

1. Bandyopadhyay S., Younas J. (2011): *Poverty, political freedom, and the roots of terrorism in developing countries*, St. Louis
2. Bergensen A., Lizardo O. (2004): *International Terrorism and the World-System*. Sociological Theory 22:1.
3. Beyrer C., 2008, *Understanding and Explaining International Terrorism*, Human security Journal, Vol.7, 62-77.
4. Braithwaite A., Lee Q.(2007): “*Transnational Terrorism Hot Spots: Identification and Impact Evaluation.*” Conflict Management and Peace Science 24(4):281-96.
5. Cooker C. (2002): *Globalisation and Terrorism*, London School of Economics and Political Science
6. Cronin A. K., (2003): *Behind the Curve: Globalization and International Terrorism*. International Security, Vol. 27, No. 3, 30-58
7. Duden Universalwörterbuch (2011): Bibliographisches Institut GmbH, Germany
8. Đorić M. (2011): *Globalizacija i politički ekstremizam*, Godišnjak Fakulteta političkih nauka, 5 (2), 97
9. Enders W., Sandler T. (2000): *Is Transnational Terrorism Becoming More Threatening? A time series investigation journal of conflict resolution*, Vol. 44 No. 3, 307-332
10. Enders W., Sandler T. (2005): *After 9/11 is it all different now?* Journal of Conflict Resolution, 49 (2) 1-22
11. Enders W., Sandler T. , Gaibulloev K. (2010): *Domestic versus+transnational terrorism*, Alabama, Journal of Peace Research, vol.no. 3, 319-337, doi: 10.1177/0022343311398926,
12. Fatou R. (2001): *Globalization, poverty and terror*, www.faculty.virginia.edu.
13. Flinterman C., Myjer E. P. J. (2010): *The Practice of the United Nations in Combating Terrorism from 1946- 2000*, Utrecht,
14. Freytag A., Krüger J. J., Meierrieks D., Schneider F.(2009). *The origins of terrorism: Cross-country estimates of socio-economic determinants of terrorism* (Jena Economic Research Papers, <http://hdl.handle.net/10419/31767>)
15. Karacasulu N. (2006): *Security and Globalization in the Context of International Terrorism*, Uluslararası Hukuk ve Politika Cilt 2, No: 1-17
16. Kay S. (2004): *Globalization, Power, and Security* SAGE Publications, Vol. 35(1): 9–25, DOI:10.1177/0967010604042533

17. Kellner D. (2007): *Globalization, Terrorism, and Democracy: 9/11 and its Aftermath*, *Frontiers of Globalization Research*, pp 243 268, DOI10.1007/978-0-387-33596-4_11
18. Kuper A., Kuper Dž. (2004): *Enciklopedija društvenih nauka*, „Službeni glasnik“, Beograd,
19. Kaseze, A. (2005). *Međunarodno krivično pravo*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd.
20. Klajn I., Šipka M. (2010): *Leksikon stranih reči i izraza*, „Prometej“, Beograd.
21. Lee Q., Schaub D. (2004): *Economic Globalization and Transnational Terrorism*, *Journal of conflict resolution*, Vol. 48 No. 2, 230-258. DOI: 10.1177/0022002703262869
22. Mittelman J. (2002): *Globalization: An ascendant paradigm*, *International Studies Perspectives*
23. Sandler T (2011): *New frontiers of terrorism research*, An introduction. *Journal of Peace Research May 2011 vol. 48 no. 279 - 286* doi: 10.1177/0022343311399131
24. Sandler, T. & Siqueira K. (2006): *Global terrorism: Deterrence versus preemption*. *Canadian Journal of Economics* 50(4): 1370 1387
25. Stiblie F. (2010): *Terorism in the context of globalization*, *Faculty Economics*, West University of Timisoara, 9 (1) 1–7
26. Tomaševski K. (1983): *Izazov terorizma*, „Mladost“, Beograd,
27. Wilkinson P.(2002): *Terorizam protiv demokratije*, „Goldmarketing“, Zagreb,
28. Zimmermann E. (2011), *Globalization and terrorism*, Dresden
29. Bajagić. M. (2000): *Terorizam i međunarodno javno pravo*, *Bezbednost*, Vol.42, 56/2000, Beograd,
30. Bošković M. (1998): *Kriminalistika metodika*, Policijska akademija, Beograd.
31. Gaćinović R. (1998): *Savremeni terorizam*, „Grafomark“, Beograd, 1998,
32. Gaćinović R.(2007): *Značaj međunarodnog prava u suprotstavljanju terorizmu*, *Vojno delo*, 1/2007.
33. Dimitrijević V. (1982): *Terorizam*, „NIRO-Radnička štampa“, Beograd,
34. Dobovšek B., Jung E. (2013): *Suprotstavlanje savremenom organizovanom kriminalu i terorizmu*, Fakultet z društvene nauke, Ljubljana,
35. Đorđević O. (1988): *Osnovi državne bezbednosti*, VŠUP, Beograd,
36. Enders W., Sandler E. (2004): *Researching terrorism: Trends, achievements, What do we know about the substitution effect in transnational terrorism*, vol.119, 1-27
37. Ibrahimpašić B. (1963): *Politički delikt*, Veselin Masleša, Sarajevo,
38. Kurmnik B., Ribnikar D. (2003): *Asimetrični ratovi*, „Evro Đunti“, Beograd.
39. Milašinović R., Mijalković S. (2005): *Terorizam kao savremena bezbednosna pretnja*, Zbornik radova – međunarodna naučnostručna konferencija: Suprotstavlanje terorizmu – međunarodni standardi i pravna regulativa, Kozara.
40. Milošević M.(2001): *Sistem državne bezbednosti*, Policijska akademija, Beograd,
41. Savić A. (2004): *Terorizam - od tradicionalnog do postmodernog*, *Bezbednost*, Beograd.
42. Simeunović D. (2009): *Terorizam*, „Edicija Krimen“, Beograd,
43. Stojanović Z. (2012): *Komentar krivičnog zakona, četvrto dopunjeno izdanje*, „Službeni glasnik“, Beograd,

INTERNATIONAL TERRORISM IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Summary: Globalization is a phenomenon that permeates the everyday life in all segments and which, with its presence in all parts of the world, presents one of the most important and fiercely contested phenomenon in the last two decades. It is a phenomenon which dramatically marks the spirit of the modern world, where it actually weakens the state and the upward trend today of terrorist activities, in a state as well as and abroad, is actually a consequence of that. Globalization, on the other hand, constantly leads to radical changes, turbulences and massive movements in global society, so that terrorist attacks on modern state represent a worsening global response to globalization as a social phenomenon which experiences its expansion during the 20th century. In this study will be analyzed one of the most widespread explored trends and development within the phenomenon of modern international terrorism, where it has evolved into an even bigger threat to security in correlation and coordinated action with globalization. Inadequate approach and understanding of the process of globalization itself, can implicate an expansion of terrorist activities, and accordingly the goal of this study is to link globalization and terrorism into an unbreakable bond as two social phenomena.

Key words: globalization, international terrorism, security, global society